

ԼՐԱԳԻՐ ԱԶԳԱՅԻՆ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԱՅԼՆ

ԱՄԵՐԻԿԱՆԱԿԱՆ

Հայ տեղի համար ուր այս լրագրի մուտքն արգելուած չէ, ամբողջ շաբաթը (905 նոյեմ. — 906 օգոստ.) բաժնորդագրին է 20 ֆր. կան...

ԻՍՏԱՆԻ

Թիի 42 1906 ՕԳՈՍՏՈՍ 15 ԴԶ. (Հ. Տ. Օգոստոս 2)

ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ

Իմացութիւնը, եթէ հարկ համարի, հաստատուած է կամ հաստատուելու է իրեն զրկուած քրոսթի նշանը: Չոր...

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Մայր մը կուգուի. — Հայեր ի Ռուսիա. — Հայեր ի Թիւրքիա. — Հայեր յ'Ամերիկա. — Կովկասի արկածալիները եւ Եգիպտոսի...

ՄԱՅՐ ՄԸ ԿՈՒԶՈՒԹ

Պանդխտութիւնը կը նմանի վաւերիչ ախտի. անգամ մը որ տան մը մէջ մտնէ, ալ այն տնից զարիւր պակաս չլինիր:

Երբ աչքս բացի, մեծ հայրս փափախ մը եւ ետփռուի մը կը կրէր. դա նշանակում էր թէ նա շատ սապուկ ներ մաշեցրած էր թիֆլիզի փողոցներում: Հօրս երկու եղբայրներն ալ դուրսուրդ մեռան. իսկ ինքը 15 տարի մնացած էր Ռուսաստանում: Այսօր 19 տարի է որ ես ինքս տանը երեսը տեսած չեմ: Առանց վերապահութեան կրնանք ըսել թէ ինչ որ է մեր տանը համար, միեւնոյնն է նաեւ ուրիշ շատ մը օջախների համար:

Մեր գիւղը որ Անատոլիոյ խորերն է, ռանկարի (հողավոր) 10 տարեկան տղան անգամ կըսէր թէ «Չազս, զուրպաթ ըսածդ էրկըթէ լապլապու ա. ինչը տըր ծամես, էն լըտըր առգադ կը քոնայ»:

Այսօր մեր ներկայ կեանքի դառնութիւններով կը տեսնենք սա յայտարարութեան ճշարտութիւնը. Ղարալի սիրտն է խոց, ճիկերն է վերամ. կերած հացն է լեղի ու ջուրն է հարամ. Նոյնպէս:

Ախ, մօտեցի՛ր, օրհասակա՛ն, օր մահուան, Բեր քոյ հետը սեւ հող ու շեղ գերեզման. Թող սառ լինի իմ նոր տանը յատակը, Ծանր քարէ վրաս ծածկած վերամակը...:

Շատ քիչ են այն պանդուխտ հայ ընտանիքներ, որոնց դառնութիւններ մեզ չի սարսափեցնեն: Խեղճ մարդը կաշնատի դործարանի մէջ անլեզու, կը կրէ իր վերակացուն. իրից կամ ընկերներից ամէն տեսակ կոպտութիւններ եւ խտրութիւններ որպէս զի շարաթաղուի 8-10 տարի բերէ իր տունը, մաշած ու թռւած կնոյ ավին մէջ համբէ, որ նէ խնամէ իր 3-4 խամրած ձագուկներին՝ մութ եւ խոնաւ առաստաղի մը ներքեւ, ուսկից հակառողական ամէն միջոցներ կը մտնեն ամէնքի քիթն ու ականջը...:

Կարծես թէ այս բաւական չէ թշուառութիւնը իր մրուրին հասած տեսնելու, եւ հաճախ մարդը կամ

կըհիւանդանայ եւ կամ անողորմաբար զինքը ճանրու կը դնեն իր գործից. ա՛լ այդ միջոցին սովորական մահա նացուի մը կարողութեան վեր է նը կարագրել այդ տնեցիների դժբաղդութիւններն. ի լրումն թշուառութեան, տանուտէրն ալ ամսի գլխին՝ Սաղայէլի մը բոլոր գորութեամբը, կըսպառնայ փողոց թափել իրենց կըտըրած փաւան ու կոտորած օրօրանը (...) եւ միւսած վերմակը...: Ապշած փաքիկները, որ 10-13 տարեկան չկան, կը բախեն գործարանի մը դուռը որպէս զի կարենան 60-70 սենթ շահիլ...:

Աղքատին մօտերիմներն որոնք իրեն պէս կամ իրմէ աւելի տնակ են, իր ծանօթները, վերաբուծի սիրտը չունեն որ գովից ներս մտնեն եւ սրին. առաջ իրականութեան դէմ երես առ երես դան:

Ախ, ո՛վ է այն չքա՛ղ կիներ, որ երկնքի մը բարի հրեշտակի պէս այս մաղախայի մէջ կը մտնէ կողովով մը, եւ նախ սիրուն ծալիտով մը ու իր քնքոյ ձեռներով տանտիկնոջ գլուխը կը չփէ — որ օրերով ողորտ բարձի մը վրայ մնացած է —, յետոյ մատուցներ երեսները կը լուայ, հագուստներ եւ ուտելիքներ կը հանէ կողովից եւ մի համեղ կերակուր կը պատրաստէ ամէնքի համար...: Թշուառների երեսը նախ զարմացումը, յետոյ՝ զգայուն երախտագիտութեան մը քաղցր արտօնները...: Մեր բարի հրեշտակը կը կրկնէ իր երթուկները, կը խնամէ իր ձագուկներին, կը կաշուրէ մաշած մայրիկին, սիրտ կուտայ ծռավիղ տղամարդին, մինչեւ որ ամէնքն էլ ոտքի վրայ գալով, կը սկսին լոյս աշխարհի մէջ ապրիլ...:

Հոս չի վերջանար մեր անուշիկ մայրիկի նախաձեռնի գործը. ալ ո. ըովհետեւ ամսուան 28 օրը միեւնոյն առաքելութեամբ ուրիշ տուններ գընացած էր, երկու օրն ալ իրար վըրայ դարձեալ հոս կանցունէ, այդ տան ամէն բարոյական ու նիւթական պահանջներն հիմնապէս կը ծանօթանայ, խնայողութիւն կը սովորեցնէ տղամարդին, տեսնադիտօրէն կերակուրներ պատրաստել կուտայ նոր յոյսերով ու իրձերով ներշնչուած տանտիկնոջ, կը տեղեկացնէ այն միջոցները որոնցմով տան ձագուկները, 18-20 տարեքին չի հասած, հասարա-

կութեան յատկացումը բարձր դրոյրոցներից ընթացաւորաւ կեննեն եւ այլ եւս ընդունաւ կը դառնան ինքնին ապագայի ուղին գծելու: Տղայ մը կամ աղջիկ մը՝ որ խելացի հսկողութեան եւ խնամքի ներքեւ հասած է մինչի 18ը, նա կամ նէ բնաւ ալ եւս արտաքին թիկունքների պէտք չունի: Եթէ ուզէ համալսարան մտնել, գիտէ թէ ինչպէս պէտք է իր ներքին ոյժերի վրայ կոխնելով՝ ամենալաւ ուսումնարանը յաճախելու միջոցները ստեղծել...:

Բայց մեր վերոյիշեալ թշուառների բնակարանը վերջինը չէր որ մայրիկի այցելութեան կարճատևար: Մեր սիրտսուն քոյրը կըսէր յաճախ այն տներ, որոնք թէեւ նիւթական բարեկեցութեան մէջ կապերին, սակայն իրենց երեխաներ թափուր են ճաշակաւոր խնամքից...: Այսպէս՝ մեր մայրիկը մայր է ինում ամէն տնտերների, թէ՛ հարուստ թէ՛ աղքատ, թէ՛ բոլոր թէ՛ անհաստ. վերջապէս ամէն տան դուռը բաց է իրեն առջեւ: Աղայի սեղանից լեցնում է իր կողովը՝ մշակի տունը պարպելու համար...:

Ո՛ր տեղ գտնելու է այն հայուհին որ այս ամէն օրուայ անհրաժեշտ պահանջներ լրացում տայ: Արդե՞օք արեւին ներքեւ կայ ոեւէ գործ որ կրնայ աւելի հաճոյք պատճառել, քան մեր քոյրերին եւ եղբայրներին դրական ծառայութիւններ մատուցանելու այսպիսի զբաղումը:

Այդպիսի մայր մը, եթէ մի կողմէ ալ չունենայ իր գրպանում, բաւական է որ ասանկ գաղափարի մը անձնութեամբ հետեւելու սիրտ, խելք եւ ընդունակութիւն ունենայ, նէ շուտով կրնայ ստեղծել զբաղական ոյժեր, որոնց առջեւ ամէն դժուարութիւններ կը հարթուին:

Արտաքին թշնամիների դէմ յաւատեւ մարտնչելու եւ մեր գոյութիւնը իրեն ազգ պահպանելու համար, անհրաժեշտ է որ մեր առաստաղների ներքեւ գտնուած թշուառութիւններն ալ չի մոռնանք եւ դարմանենք անոնք:

Մեր քոյրերից ոմանք՝ փոխանակ օրուան մեծ մասը հիւանդութեան կամ անգործութեան նուիրելու եւ մընացած մասն ալ բամբասանքի, ախ, ինչե՛ր չպիտի կրնային ընել եթէ ան-

Պուլկարիա Վառնա քաղաքի Հայերի Թաղական խորհրդէն Երիտասարդութիւնը դրկուած է յուլիս 5/18 ամսաթիւ հետեւեալ գրութիւնը՝

«Թաղական խորհուրդս նկատելով որ Պուլկար կառավարութիւնը եղբարեկամութեամբ չի արարած իր պարտաւորութիւնը, որ իր անհրաժեշտութեան հոգի մտնելը զանազան պատճառներով կը մերժէ ընդունիլ, և մինչեւ իսկ Թաղական խորհրդոյս բարեխօսութիւնն յաճախ հետէ օգուտ չէ տրայած չէ ճանապարհորդին, հարկ կը համարի ներկայիս ինքերէ Զեր Գերապատուութենէն որ բարեհաճիք ընկուցանել թէ՛ տեղական թերթի մէջ, որով միջոցաւ և թէ՛ եկեղեցւոյ բնակիչներ, ի բաց առեալ պուլկարահայ տակ ազգայինները, քաղաք գալու խափազ ունեցող օտարահայտակ ու իր զգգայիններ կարելի չէ որ ներս ընդունուին, հետեւաբար զուր տեղը դրամ վատնելով անցագիր չպատրաստեն այս կողմը գալու»

պատուի. զրկուած
նեան ցե.
վաւերա.
ննձնաւո.
ննց ազ.
վ. թէ
նգաբնակ
ուհետեւ.
ննք սը.
նութիւն
անսերէն
որակներ
նք այդ
մար յա.
ննքը.
կրորդա.
յոդ. էա.
տը լու.
նութիւնը
անական
համար,
զգա.
ին մա.
ութիւն.
նութիւն
ուստ էր
յոյ և քը.
նաների
նքի մէջ,
յոյր կան
ննց կըր.
իննելով,
ու գրա.
նութիւն
մէջ
նութիւնը
նախկին
ննախնայ
ննաւ.
արձան
համար
նութեան
նութիւն
մէջ,
նստ էր

Պուլկար կառավարութիւնն որ 10
տարի առաջ այնքան սիրալիր ընդու-
նելութիւն մը ցոյց տուաւ կ. Պոլսէն
խառն հայ գաղթականութեան, ինչ
դատահաճ է այժմ որ այսպիսի նո-
րորինակ արգելք մը կը դնէ. արդ-
եւք Սուլթանն յաջողած է Պուլկա-
րիսի վրայ ալ իւր ազդեցութիւնը բա-
նցունել: Այս մասին լուսաբանու-
թիւն մը դեռ չենք տեսած Պուլկա-
րիսի հայ թերթերին մէջ:

ԵՋՆԻՎ ԵՊ. ԱՊՍԶՈՒՆԻ

Գեր. Եզնիկ եպ. Ապահունի, որ
գաճիքէ կը գտնուի այժմ և վեհ. կա-
թողիկոսէն կանչուած էր Լիմաթին,
բայց անցագրի դժուարութիւններ
պատճառով յետաձգուած էր իր ճա-
նապարհորդութիւնը, պաշտօնական
բանակցութիւններէ յետոյ իր անցա-
գիր վաւերացուած լինելով Էջմիածն.
սիւսական ընդհ. հիւպատոսարա-
նէն, օգոստ. 8ին մեկնեց Երևանէն,
լիմաթին երթալու համար:

ՆՈՐ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Շնորհակալութեամբ ստացած ենք
հետեւեալները.

ՆՈՐ. ԿԵԼԵՆ. Գրական, հասարակա-
կան և քաղաքական շարաթաթերթ որ
այս տարի յուլիսին (Ն.Տ.) սկսած է հը-
րատարակուի Ռուսիոյ Նոյ-Նախիչե-
ւան քաղաքին մէջ:
«Նոր կեանք»ը կը բաղկանայ 12 ե-
րեսներէ և ինչպէս կերեւի պարունա-
կութենէն, առաջադէմ ուղղութիւն ու-
նի: Մտադրութիւնը կը յայտարարէ թէ
«Նոր կեանք»ը ունէ կուսակցութեան
չպատկանիր:
Տարեկան բաժնորդագինն է 8 Փր.:
Հասցէն Rédaction du journal «Nor
Kiank». Nakhitchévan sur Don
(Russie)

* *
ՆՈՐ-ՀԱՆԴԵՍ կիսամսեայ որ այս օ-
րոտոս ամսի 10ին սկսած է հրատակ-
ուի Բարիդի մէջ, իրեն առաջարկն, այս
մի քանի տողեր դրուած են թերթին
մէջը. «Նախաձեռնուած լինելով Հայ
Յեղափոխական Դաշնակցութեան Աւսա-
նորական Մարմնի կողմէն, «Նոր-Հանդէ-
ս»ը պիտի ջանայ ծանօթացնել Հայոց մա-
սին օտար լեզուով յոյս տեսած կարեւոր
պատմութիւնները և ամփոփ տեղեկու-
թիւններ և տեսութիւններ տալ միջազ-
գային հասարակական և քաղաքական
սոցիալական խնդիրներու և մասնաւորապէս
Հայկական հարցի և կեանքի իրականու-
թեան մասին»:
Բաժնորդագինն է տարեկան 15 Փր.
և վեցամսեայ 8 Փր.: Հասցէն S. Minas-
sian, 6, Rue Berthollet. Paris.

* *
L'Écho Arménien ամսաթերթը որ
Տիար Տօգդէօր Ասլանկիւլի տնօրէնու-
թեամբ կը հրատարակուի 8 ամսէ ի վեր
Փրանսիոյ լեզուով միայն, յուլիս ամ-
սին ի վեր իր գիրք կրկնապատկելով ըս-
կած է հրատարակուիլ կէսը Փրանսերէն
և կէսը հայերէն լեզուով: Հայերէն բաժ-
նի խմբագրութիւնը յանձնուած է Տ. Ա.
Պապուկեանին որ կը յայտարարէ թէ
մասնաւոր ուսումնասիրութիւններ պիտի
հրատարակէ եւրոպական տէրութիւններ
ի բռնած ընթացքին վրայ հայկական
խնդիրն նկատմամբ, հայութեան պիտի
հաղորդէ ազատ երկիրներէ ընկերվարա-
կան նոր գաղափարները, կարեւոր և

մասնաւոր տեղ մը պիտի տայ Սգատ
Որմադիրներին (Ֆրանսիական) օգտակար
գործունէութիւնը բացատրելու և այլն:
Տարեկան բաժնորդագինն է Ֆրանսի-
սաի համար 8. Իսկ արտասահմանի հա-
մար 10 Փր.: Հասցէն L'Écho Armé-
nien. 65, Grande-Rue, Maisons Al-
fort (Seine).

ՍՈՒԼԴԱՆ ՀԱՄԻՏԻ ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԻՒՆԸ

Սուլթանի հիւանդութիւնը վերջին
օրեր սաստկացած լինելով, մահա-
մերձ վիճակի մը մէջ ինկած էր. ուր-
բաթ օր չկրցաւ ներկայ գտնուիլ սէ-
լամըզի արարողութեան, որով դա-
նազան տարաձայնութիւններ սկսան
շրջիլ կ. Պոլսի մէջ, Եւրոպական դես-
պանները փութացին տեղեկութիւն
ուղել պալատէն սուլթանի առողջական
վիճակին վրայ և իրենց պատասխանուե-
ցաւ թէ առողջանալու վրայ է ինչպէս
կերեւի, վտանգն անցուցած է այժմ.
վերսկսած է գործերով զբաղիլ և ուն-
կընդունութեան ընդունիլ: Բայց վը-
տանգը միշտ կայ և հաւանական է որ
շատ չուշանայ իր մահի լուրը: Ներ-
քին հիւանդութիւններ կը կրծեն իր
կեանք իր այդ յառաջացած տարիքի
մէջ. 34 տարեկան էր երբ բարձրա-
ցաւ օսմանեան գահին վրայ. ուրեմն
այժմ 64 տարեկան կը լինի: Աւա-
զախտ ունի և ժամանակին չէ թոյլա-
տրած որ վիրաբուժական գործողու-
թիւնով հանեն քարերը. հետեւա-
պէս հիմա իր այս տարիքի մէջ աւե-
լի ծանրացած է վիճակը: Ոմանք ալ
կըսեն թէ ուրիշ հին հիւանդութիւն մը
ունի որի պատճառով արեւնահոսու-
թիւն ունեցեր է վերջին օրեր և առ-
կէ տկարացեր է սաստկապէս: Կըս-
ուի թէ Բարիդէն երկու նշանաւոր
բժիշկ կանչուեր է:

— Սուլթանն այժմ առողջացած լինե-
լով՝ ուրախութենէն հրամայեց է որ
պարտքի համար բանտարկուածներն
արձակեն, իր անձնական զանձէ գոհա-
ցունելով պարտատէրները: Հրամա-
յեց է նոյնպէս արձակել այն բոլոր
բանտարկեալներն որոնք իրենց պատ-
մի պայմանաժամի 2/3 մասը լրացու-
ցած են արդէն:

Կ Ր Է Տ Է

Սէլիմի և չըլալիաների բնակիչնե-
րէն 300 կրէտացիներ զինուած զը-
նացեր են Գարա Բանայիսի վանքը
և երդում ըրեր են որ մինչեւ կրէտէ
կղզին Յունաստանի հետ չմիացուի,
զէնքերնին վար չդնեն և հարկ չվճա-
րեն: Այնուհետեւ բանակատեղ մը
հաստատեց են Հասոս Սկուրապօ բըլ-
րին վրայ ուր 500 մարդ գնացեր են
անոնց հետ միանալու և անկէ հրա-
ւէր մ'ուղղեր են ժողովրդին: Եւր-
կիոս իշխանի նախկին նախարար Տ.
Պրիանիս գնացեր է ատոնց մօտ. ո.
մանց ըսածին նայելով իրենց պարա-
զուլի դառնալու համար, իսկ ուրիշ
ների ըսածին նայելով, զերենք հա-
մոզելու համար որ ապստամբութենէն
ձեռք քաշեն:

ԹԻԻՐԲԵԻԱԷՆ ԼՈՒՐԵՐ

Թիւրքական «Թայիֆ» փոխադ-
րանալին մէջ, որ Եթէմէն զրկուելու
համար զօրքեր առնելով մեկնած էր
Տրապիզոնէն, խռովութիւն ծագած
լինելով, չօգնեաւ ստիպուել է վե-
րադառնալ Տրապիզոն:

— Գրեզքիլիսէ բանակած 20րդ
զօրաբաժնին պատկանող ինկատ մը
զօրքեր դասալիք եղած, իրենց զէն-
քերով ու կահերով մէկտեղ պուլկա-
րական սահմանն անցեր ու հոն ա-
պաստանեցին: Պատմեր են թէ շատ
խեղճութիւններ կը կրէին, մի քանի
ամիսներէ ի վեր իրենց թոշակ վճար-
ւած չլինելով:

— Աթոս (Այնօրդ) լեռի վանքերի
յոյն և ռուս կրօնաւորներին միջեւ
մեծ կռիւ մը պատահեց է Սգաւրօնի
քիզաս վանքին մօտ: Երեսները, որոնք
Ռուսներէն աւելի բազմաթիւ են, ար-
տաքսեր են Ռուսերը: Մի ռուս կը-
րօնաւոր ծանրապէս վիրաւորուեց է
և ուրիշ շատեր ալ թեթեւապէս:

— Կը հաւաստեն թէ Բ. Դուռը
տեղեկութիւն ստացեր է որ իտալա-
կան կառավարութեան գաղտնի գոր-
ծակալներ կը շրջին աֆրիկեան Տրի-
պօլիսի նահանգին մէջ և հրաման զըր-
կեր է Տրիպօլիսի կառավարիչ Բէճէպ-
փաշին որ խստիւ հսկէ ատոնց վրայ
և ի հարկին արտաքսէ երկրէն: Ի.
տալացի խմբագրի մը արգիլուել է
չօգնեալէն դուրս ելնել Տրիպօլիս իջ-
նելու համար:

— Մակեդոնիսի մէջ կը շարու-
նակուին պուլկար և յոյն յեղափոխա-
կան հրոսախուժներ ի թիւրք զօր-
քերի ընդհարումներ որոնց զոհ կեր-
թան շատ մը գիւղեր:

— Անգլիայի արտաքին գործերի
նախարար Սըր Էտուարտ Կրի իմա-
ցուցեր է Լոնտոնի օսմանեան դեսպա-
նին թէ մաքսատուքերի %օն 3 յա-
ւելման համար Բ. Դուռէն զրկուած
վերջին երկու ծանուցագիրներն ա-
նընդունելի են որովհետեւ գոհացու-
ցիչ երաշխաւորութիւններ չեն տար
և թէ անգլիական կառավարութիւնն
այս խնդրի նկատմամբ բանակցու-
թեան մէջ է միւս տէրութիւններին
հետ:

ՖՐԱՆՍԻՅԻԹԻՐԲԱԿԱՆ ՄԻՋԱԴԵՊԸ

Թիւրքիան Աֆրիկեան Տրիպօլսէն
Բատմէս և Բադ տանող ճանապար-
հին վրայ բոլոր պահակաւորների
զօրքերի թիւն աւելցուցեր է. ուր որ
քիչ առաջ 15-20 զօրք միայն կը գըտ-
նուէր, հիմա 100 զօրք կայ լաւ զին-
ւած և լաւ պատրաստուած:

Թիւրք պաշտօնեայնեք վերջերս
եկեր են թունուզական հողին վրայ
գտնուող Թիւրքահայատակներ ունե-
ցած կալուածաթուղթները քննել
որ թունուզական սահմանագիծին վերջ
նական սահմանագծութեան միջոցին
պատրուակներ գտնեն ինչդիրներ յա-
րուցանելու: Թիւրքիան կը շնայ
Տրիպօլսէն Սուտան երթալիք կարա-
ւանական ճանապարհին վրայ գտնը-
ող բոլոր իջեալներն հետզհետէ իր

ձեռք անցունել: Այդ ծրագրի մաս
կը կազմէ և ճանէղը: Թիւրքիա ան-
կարող էր ինքնին այդպէս բան մը
մտածել ու ձեռնարկել: Ընդհանրա-
պէս Գերմանիայի վիլհելմ կայսրի մա-
տը կը նշմարեն այդ բանի մէջ: Երբ
Մարոքի մէջ չյաջողեցաւ, հիմա ալ
Թիւրքիայի սուլթանը ձեռք առնելով
կուղէ խաղեր խաղալ Անգլիայի և Ֆը-
րանսաի դէմ՝ Եգիպտոսի և Սուտանի
մէջ:

— Ճանէղին օսմ. զօրքերէ գրաւ-
ւած լինելու մասին դեռ ոչ մի լուր չէ
ստացած Ֆրանսական կառավարու-
թիւնը: Շատ չկարծուի որ Տրիպօլ-
սէն ճանբայ ելած թիւրք զօրքերը
Ֆրանսական մէջարկներէն աւելի շուտ
հասնին հոն:

Ճիշդ չէ նաեւ այն լուր թէ ճա-
նէղի մասին բանակցութիւնները Բա-
րիդի օսմ. դեսպանին և ուղղակի Ֆը-
րանսական կառավարութեան միջեւ
պիտի շարունակուին: Ընդհակառակ,
արտաքին գործերի նախարար Տ.
Պուրժուաի փափաքն է որ այդ բա-
նակցութիւններ կ. Պոլսի մէջ շարու-
նակուին, Ֆրանսական դեսպան Տ.
Գոնսդանին և մեծ եպարքօսին միջեւ:

ԹԻՐԲԵԻԱՊՈԼԿԱՐԱԿԱՆ ՄԻՋԱԴԵՊ ՄԸ

Իւսքիւպ նահանգի Գօձօնա գա-
ւառի Սաոս ըսուած տեղին կիմացու-
նեն որ սահմանագիծի ծանր միջադէպ
մը պատահեց է անցած շաբաթ օր,
խառն յանձնաժողովի կողմէն կա-
տարուած քննութեան մը առթով:
Թիւրք զինուորական տեղակալ մը
սպաննուեցաւ պուլկար սպայներէ
պուլկարական հողին վրայ: Պուլկար
զօրքեր սահմանագիծին անցնելով
Թիւրք զօրքերի ջօկատ մը բնաջինջ
գարձուցեր և բարձրաւանդակ մը
գրաւեցին եղեր:

ՀԱԿԱՅՈՒՆԱԿԱՆ ՅՈՅՆԵՐ
ՊՈԼԿԱՐԱԿԱՆ ՄԷՋ

Սեւ ծովի եզերքը գտնուող Անշի-
ալօ քաղաքին մէջ, որի բնակիչները
մեծ մասամբ Յոյներ են, Պուլկարնե-
րը հակադրական միջոցով մը գումա-
րեցին օգոստ. 12ին: Երեսներն ուղեւով
արգիլել միջոցով մը գումարումը զէնք
պարպեցին Պուլկարներին վրայ որով
կռիւ մը ծագեցաւ որ քանի մը ժամ
տեւեց և երկու կողմէն ալ, մանաւանդ
Յոյներէն, շատեր վիրաւորուեցան և
սպաննուեցան: Երեսներն թաղը բո-
ցաճարակ եղաւ բոլորովին: Կըսուի
թէ 5000ի չափ Յոյներ ստիպուած են
լեռներն ապաստանիլ: Երեկոյին
Պուլկարէն պուլկարական զօրքեր
Անշիալօ հասնելով, հանդարտեցուցին
կռիւը: Պուլկար կառավարութիւնը
նպաստներ կը բաշխէ Անշիալօի ան-
տուն և անօթի մնացած Յոյներին:
Պուլկարի շատ մը քաղաքներին մէջ
կը շարունակուին հակադրական մի-
ջոցներ ուր ճառախօսներ կը գատա-
պարտեն յունական հրոսախուժներին
Մակեդոնիսի մէջ Պուլկարներին վը-
րայ գործած խմբութիւնները:

Պոլիար կառավարութիւնը ժողովուրդը հանդարտեցունելու ջանքեր ցոյց կուտայ :

Կ. Պոլսի յունական պատրիարքաւ ըմբռնեալ տէրութիւններին յիշատակագիր մը զրկեց , բողոքելով Պոլիարիւնի վարմունքին դէմ :

ՌՈՒՍԻԱ

Բարիկի թերթերի տեղեկագրերն երէ մին իմանալով Բէդէրսպուրկի Սէն-Բէր լիւիի ամենէն անուանի դասախօսներէ մէկին , Տ. Անէնքովի , Բարիկէն անցնելը , ուղեր է օգտուիլ այդ պատեհութենէն և անոր դիմելով խնդրել է Ռուսիաի դէպքերէն իր ունեցած տպաւորութիւններն իմանալ : Տ. Անէնքով պատասխանեց է .

«Ձէ կարելի ծածկել թէ Ռուսիաի վիճակը շատ ծանր է , այնպէս որ մինչեւ այժմ այդ աստիճան ծանրացած չէր . արդի յեղափոխական շարժման հետեւանքները կարելի է որ սոսկալի բաներ լինին . տկարեւոր չափազանց հարստահարուած են , վարչական քաղաքականութեան շարժումը սահման չունին ալ . հարկերով չափազանց ծանրաբեռնուած է ժողովուրդը . ահաւասիկ , իմ կարծիքով , արդի կացութեան բուն պատճառները , Յեղափոխական շարժումը պէտք է պայթէր և եթէ Տուսման նոյն լիւծուած չլինէր , հաւանաբար է որ այսօրուան իւր քաղաքական ծագէին : Բաղդատեցէք իրար հետ ժը դալի Ծառնասն և Ներկայ Ռուսիան և համեմատութեան շատ մը կէտեր պիտի գտնէք : Գիւղերին մէջ թշուառութիւնը կաւելնայ . գիւղացիները վերջին ծայր զրկուած վիճակի մը մէջ կապրին . իրենց աշխատութեան գործիքները գրէթէ նախապատմական բաներ են . Ռուսիաի մէջ միլիոնաւոր հակներ կան որոնց նիւթական պէտքերն իրենց ունեցած հասոյթներէն շատ ու շատ աւելի են : Գիւղացիի թշուառութեան պատճառներէ մին է հարկահանութեան դրութիւնը : Գիւղացի որ Ռուսիաի մէջ ուղղակի հարկը երկրորդական տեղ մը կը բռնէ , մինչդեռ առաջին տեղը կը բռնէ անուղղակի հարկը , որ իր բոլոր ծանրութեամբ կընկճէ նուազ բաղդաւորները , բաղդին անժառանգները : Թէյին , չաքարին , բամպակին և երկաթին վրայ դրուած տուրքերը կրկնապատիկ կաւելցուեն ատոնց արժէքը և գիւղացիներին ստուար մեծամասնութեան անմատչելի կը դարձունեն : Զետեւապէս ամէն բան իրենց կառավարողէ դէպի կործանում :

«Քաղաքների ժողովուրդներին մէջ ալ շատ պակաս չէ թշուառութիւնը . մի քանի արհեստներ միայն կան որոնց արհեստաւորները համեմատապէս աւելի վարձատրութիւն մը կրնան ստանալ . բայց ընդհանրապէս գործաւորները տարեկան 900-1000 ֆրանգէն աւելի չեն շահիր : Հասարակ արհեստաւորներն ալ աւելի խեղճ վճարի մը մէջ կը գտնուին : Ասոնց մօտ կը տեսնէք գիւղացիին կալուածատէրներ , որոնք անհուն հողեր ունին , և դրամատիրներ , որոնք ահագին գործարաններ հիմնած և զարգացուցած են . ասոնք իրենց անհուն հարստութիւններով կրնան Տէրութեան գանձին պարտութիւններ դառնալ և հետեւապէս իրենց կալքն ալ Տէրութեան կամքը կը դառնայ : Վարչական քաղաքները կը տիրապետէ ամէն տեղի Նիժէ սովորած էք լրագիր մը կարգալ , կը տեսնէք որ ոեւէ պատրուակով յանկարծակի դադարեցուցեր են այդ լրագիրը . ո՞վ գիտէ , գոնէ անկապտ բան մը գրած էր ոստիկանի

մը կամ կամ ոստիկանական բարձրագոյն գործակալի մը վրայ : Մէկ խօսքով՝ հարստահարելու միջոցներ կը գործադրուին ամէն տեղ . ասոր համար ալ ապստամբութիւն ապստամբութեան կը յաջորդէ և դասակարգերն իրար դէմ ունեցած հակառակութիւնը երեւան կընէ : Հրեայներին , մտաւորականներին վրայ գործադրուած բռնութիւններով : Ամէն տեղ կուգեն քանդել կալուածները . դաւառներն մէջ կը գրաւեն հողերը , կայրեն , կը կողոպտեն ամէն ինչ , ամէն կողմէ յեղափոխութիւնը կը կազմակերպեն և զօրքերի ապստամբութիւններին ալ հաշիւը չկայ : Այս տիպի գէղքերի առաջն առնելու համար , արդարեւ փորձեր կը լինին բարենորոգումներ մտցնելու , բայց , աւա՜ղ , անբաւական միջոցներ են ատոնք և կը վախճան իսկ չափազանց կուշանան : Ռուսիաի մէջ գիւղացի դասակարգն է որ ամէնէն մեծ թիւը կը կազմէ և պէտք է ամենէն առաջ իրմով ըզրագրէ :

«Հողագործական խնդիրը ներկայացւած է այժմ և ատոր ինչ տեսակ լուծում որ տրուի , անոր համեմատ կայելի է դատել նաեւ կառավարութեան ունեցած դիտաւորութիւնները : Գալով ներկայ շարժման , ես չեմ կարծեր որ քիչ ատենէն հանդարտի և եթէ յաջողիւր լորովին ճնշել այն , յուզման յաջորդող հանդարտութիւնն աւելի սոսկալի պիտի լինի , իմ կարծիքով , քան թէ ներկայ յուզեալ վիճակը , որովհետեւ այդպիսի հանդարտութիւն մը պիտի առաջնորդէ ալ աւելի ուժգին և ալ աւելի արեւնահեղ նոր յուզումներ պատրաստութեան : Բայց չէ՞ք կարծեր որ կառավարութիւնն այնչափ զօրաւոր է տակաւին որ կրնայ կարգուկանոնը վերահաստատել և հարկ եղած բարենորոգումներն իրագործել : Այո՛ , իմ կարծիքով , տակաւին կացութեան տէրն է նա , դժբաղդապէս , ցարին բոլորտիքը գտնուողները շատ բաներ կը ծածկեն իրմէ . ասեմք որ իրեն հաճելի եղած են , արդարեւ չեն տեսներ կամ չեն ուզեր տեսնել յեղափոխական շարժման իսկական պատճառները և մանաւանդ չեն ուզեր դարձան տանիլ այս կացութեան : Ատոնք են բուն յանցաւորներն այն բոլոր աղէտներ , որոնց պատասխանատուութեան բեռը ցարին վրայ միայն կուգին ծանրացուել յանդարտի :

Այս վերջին խօսքին վրայ կանգ առաւ մեր անուանի խօսակիցը , խորհելով անշուշտ որ արդէն բաւական խօսած է : Բայց մենք պիտեցնինք շարունակել տալու համար և Պ. Անէնքով մեղադրեց ռուս վարչական անձներին թէ բաւական ուսումնասիրած չեն Եւրոպայի պատմութիւնը ուրկէ պիտի կրնային խելացի խորհուրդներ քաղել և օգտակար օրինակներ գտնել անոր մէջ :

— Թէեւ Բէդէրսպուրկի մէջ և մի քանի տեղեր գործադուլներ եղան , բայց մի քանի օր միայն տեսեց և կարելի չեղաւ ընդհանուր գործադուլ կազմել որովհետեւ թէ՛ գործաւորներէն շատեր իրենց համար վնասաբեր գտնելով չեն ուզած համակերպիլ և թէ՛ շարժման պարագլուխները յանկարծակիի գալով չկրցան պատրաստութիւններ տեսնել ընդհանուր գործադուլ մը յաջողցնելու համար :

— Նախարարապետ Սչուրեբիի գիրքը խախուտ կերեւի : Ծարը մերժեց չափաւոր աղատականներէն նախարարներ ընտրելը , ոչ միայն չհաւանելով անոնց հողային ծրագրին ,

այլ և հակառակ լինելով մահի պատժի ջնջումին և ընդհանուր ներողութեան : — Բէդէրսպուրկէն եկած հեռագիր մը կըսէ թէ ամէնքին յայտնի է այժմ որ Ծարը քայլ մը չառնելու առանց խորհուրդ հարցնելու Գերմանիայի վիլհելմ կայսրին : Այսպէս Տուսմաի լուծուիլը տեղի ունեցաւ վիլհելմ կայսրի զօրանաւին ֆինլանտական ջուրերը այցելելէն մէկ օր յետոյ :

— Մոսկուայի մէջ ձերբակալուած յեղափոխական յանձնաժողովի անդամներ զլուսը կը գտնուի կին մը , էլիզապէթ Լեֆրօնդ , որ Պետական խորհրդի անդամներէ մէկին ազգականն է :

— Օտէսաի ընդհ. կառավարիչը հրամանագիր մը հրատարակեց է որով պատուիրեց է թէ երբ յեղափոխականներն սպառնալիքով դրամ ուզեն մէկէ մը , պէտք է որ սա ոստիկանութեան իմաց տայ . ապա թէ ոչ ինք ալ իբրեւ մեղսակից կը դատապարտուի :

ՊՐԻՍԵՆԻ ՏՆԱՐԱՐՈՒԹԵԱՆ ՄԻՋՊՁԴԱՅԻՆ ՅՈՒՑԱՀԱՆԴԵՐԸ

Պաշտօնապէս մեզ հաղորդուած է հրատարակութեան համար թէ Պէլժիգի մայրաքաղաքին Պրիսէնի մէջ , առաջիկայ «Եպոսմբեր 22էն մինչեւ հոկտեմբեր 14 , Տնարարութեան (L'Art dans la maison) միջազգային Զրդ-Յուցահանդէս մը պիտի լինի երկրին ամէնէն նշանաւոր անձնաւորութիւններին հովանաւորութեան տակ , որոնց պատուակալ նախագահութիւնն ընդունած է Նորին Արքայական Բարձրութիւն Տիկին Կոմսուհի տը Ֆլանտրը : Բնակարաններին և իրենց յարակից շէնքերի հին և ժամանակակից պատմութեան Արհեստագիտական , վաճառականական և Արհեստագիտական ցուցահանդէս մը պիտի լինի այդ , Սնդաբանութեան և Առողջաբանութեան բաժնին յով : Մուտքերի հասոյթը պիտի յատկացուի բարեգործական զանազան հաստատութիւններին : Զուցահանդէսը տեղի պիտի ունենայ La Grande Harmonie արքունական ընկերութեան սրահներին մէջ :

Մեր հայրենակիցներէ անոնք որոնք կը փափազին մասնակցիլ այս Զուցահանդէսի , կրնան իրենց ուզած ամէն տեղեկութիւններ ստանալ , գիմելով ցուցահանդէսի քարտուղարութեան այս հասցէով .

Secrétariat de la 2me Exposition Internationale de «l'Art dans la maison».

86, Rue des Foulons
(Belgique) Bruxelles

ԱՐՏԱՍԱՀՄԱՆԻ ԼՈՒՐԵՐ

Անգլեւադուական բարեկամութիւնը մշակելու նպատակով յանձնաժողով մը կազմուեցաւ Բէդէրսպուրկի մէջ օգոստ. 3ին , բրօքսէլէօր Մէլինքի նախագահութեամբ :

— Օտէսաէն կիւմացունեն թէ ռուսական շօգենաւային ընկերութիւն մը

երթեւեկութիւն պիտի հաստատէ Օտէսաի և Նիւ Եորքի միջեւ , հոկտեմբերի սկիզբը պիտի մեկնի առաջին շօգենաւոր Օտէսաէն և ճանբորդութիւնը մինչեւ Նիւ Եորք պիտի տեսէ 22 օր :

— Անգլիայի Էտուարտ Թագաւորն որ Մարիէնպատի ջուրերը կերթայ , ապա առաւօտ կանուխ հասաւ Գրօն , պէրկի կայարանը ուր իրեն դիմաւորեց Ալմանիայի վիլհելմ կայսրը : Սիւրալի կերպով համբարուեցան իրար հետ : Այս գիշեր միասին պիտի անցունեն Գրօնպէրկ , ուրկէ Էտուարտ Թագաւորը վաղ առաւօտ պիտի մեկնի դէպի Մարիէնպատ : Այս տեսակցութեան քաղաքական նշանակութիւն կը տրուի . կըսուի մինչեւ իսկ թէ Ռուսիայի գործերին վրայ ալ պիտի խորհրդակցին :

ՄԱՆՈՒՑՈՒՄՆԵՐ

ԳԱՀԻՐԷԻ

ԱՂԶԱՆՑ ՀԱՄԱԶԴԱՅԻՆ ՎԱՐՃԱՐԱՆ

Գիշերօթիկ և Յերեկեայ

ՏՅՈՒՆ Օր. Սօֆի Մանիսայեան

Պուլվար Ապպաս , Ահմէտ պէյ Սապրի չէնքին սէլ , պարտէզով և խիստ օգտէտ դիրքով .

Հաստատութեան մէջ կաւանդուին հայերէն , ֆրանսերէն , անգլիերէն և արաբերէն լեզուներ . Ողջային , բնական և ընդհանուր պատմութիւն , կրօնագիտութիւն և առտնին տնտեսութիւն կային , մասնաւոր օտարազգի ուսուցչահիներով՝ ֆրանսերէնի , արաբերէնի և անգլիերէնի համար : Դաշնակ , պար և մարմնամարզ : Երթեւեկութեան համար մասնաւոր կառք :

Կատարեալ հոգածութիւն ուսման , նողաց ֆիզիքական , բարոյական և մտաւորական զարգացման :

Մանրամասնութեան համար դիմել տեսչութեան :

Չափաւոր ամսաթոշակով :

ՄԻՋՊՁԱՆ Գ. ԹՕԹՐԱՀԱՆՑԱՆ

Գործարանատիր Էպիպոսական Ե. Բիւրքական գերբնոյի սիկաբեդիքի Ե. կըստուած ծխախոտի .

ՆԱԵԻ ՆԵՐԱՄՈՂ
Թիւրքական ընտիր ծխախոտի տեքեւերի .

Téléphon 5116 Madison Sq.
Հասցէ՝ M. G. Toprahanian
334 Fourth Ave.
(E.U. d'Amérique) New York

ՅԵՐԵԿԷՆ—ԻՄԱԳԻՐ

Գ. ԹԱՐՁԱԳԱՆԱՆ

ՄԱՐՍԵՅԼ

Հայերէն լրագրաց Գ. ԹԱՐՁԱԳԱՆԱՆ
Le Gérant: François CARRIERE
Marseille. — Imprimerie du Midi